

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Історичний факультет
Кафедра етнології та краєзнавства

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історико-культурна спадщина української діаспори

для студентів

галузь знань	03 Гуманітарні науки
спеціальність	032 Історія та археологія
освітній рівень	другий (магістерський)
освітня програма	Історичне туризмознавство
спеціалізація	Історико-культурний туризм в Україні та зарубіжних країнах
вид дисципліни	вибіркова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2020/2021
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	експерт

Викладач: Кузіна Наталія Вікторівна, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри етнології та краєзнавства

Пролонговано: на 2020/2021 н.р. (підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. (_____) (підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2021

Розробник: Кузіна Наталія Вікторівна, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри етнології та краєзнавства

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри етнології та краєзнавства

(Капелюшний В.П.)

(підпис)

Протокол № 13 від «30» 06 2021 р.

Схвалено науково - методичною комісією історичного факультету

Протокол від «26» 08 2021 року № 7

Голова науково-методичної комісії (Терес Н.В.)

(підпис)

«27» 08 2021 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – ознайомити студентів з основними періодами формування української діаспори та головними проблемами української еміграції у світі; проаналізувати роль і значення особистостей, культурно-освітніх, громадських організацій української діаспори у різних частинах світу щодо збереження історико-культурної спадщини українства за кордоном. Формувати у студентів здатність використовувати фахові знання та професійні навички для виявлення, охорони та популяризації історико-культурної спадщини української діаспори в країнах Західної Європи та Америки.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* складові елементи історії української діаспори, головні визначення та категорії, етапи формування історико-культурної спадщини української діаспори у світі.

2. *Вміти* аналізувати законодавчі та нормативно-правові акти у сфері регулювання міграційних процесів та туризму, оцінювати потенційні ризики, які можуть виникати при в'їзді українського громадянина в іншу країну.

3. *Володіти елементарними навичками* критичного аналізу та встановлення причинно-наслідкових зв'язків між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності країн Західної Європи та Америки в процесі історичного розвитку.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Ознайомлення з історико-культурною спадщиною української діаспори в світі: найбільш визначними діячами світового українства, духовними центрами української церкви у світі, сучасною національною ідентичністю представників української діаспори в різних країнах. З'ясування впливу глобалізації на формування українського глобального простору та консолідації української діаспори у створенні інформаційних та соціальних мережових структур.

4. Завдання (навчальні цілі) : формування цілісної системи знань про історію української діаспори та її історико-культурну спадщину у світі. У результаті вивчення курсу студенти повинні **засвоїти** елементи науково-дослідної роботи, вміти оцінювати головні тенденції функціонування української діаспори в умовах глобалізації, набути навички роботи із науковою літературою та джерелами, їх застосування для практичного вирішення питань історичної пам'яті та охорони матеріальної й нематеріальної культурної спадщини України в інших країнах, передусім в Західній Європі та Америці.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати, 2. вміти, 3. комунікація)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	<i>Знати</i> категоріальний апарат історії виникнення та трансформації української діаспори.	лекція, робота	самостійна контрольна робота 1 (тест)	10%
1.2	<i>Знати</i> основні шляхи та способи формування західної української еміграції	лекція, робота	самостійна контрольна робота 2 (тест)	5%
1.3	<i>Знати</i> основних діячів та важливі події в історії української діаспори	лекція, робота	самостійна контрольна робота 2 (тест)	5%
2.1	<i>Вміти</i> характеризувати (визначити риси, які характерні й властиві) регіональні особливості історико-культурної спадщини української діаспори	Семінар	усне опитування	16%
2.2	<i>Вміти</i> оцінювати роль історико-культурної	Семінар	усне опитування	16%

2.2	Вміти оцінювати роль історико-культурної спадщини в збереженні ідентичності представників української діаспори	Семінар	усне опитування	16%
2.3	Вміти здійснити аналіз історико-культурної спадщини української діаспори в конкретно-історичних умовах	лекція, самостійна робота	Екзамен	20%
2.4	Вміти з'ясувати причини, передумови та особливості різних хвиль еміграції українців	лекція, самостійна робота	Екзамен	20%
3.1	Вміти презентувати результати досліджень історико-культурної спадщини в системі міжкультурних комунікацій.	самостійна робота	реферат	4%
3.2	Вміти проводити опитування щодо особливостей життєдіяльності представників української діаспори в Західній Європі та Америці	самостійна робота	реферат	4%
4.1.	Здійснювати аналіз стану використання історико-культурної спадщини української діаспори в туризмі			

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

РНД (код)	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	3.2	4.1.
ПРН (назва)										
ПРН 06. Здійснювати експертизу пам'яток пам'яток історії, археології та культури з метою їх охорони та можливого подальшого використання				+	+	+		+	+	+
ПРН 13. Володіти методикою аналізу та класифікації історико-культурних пам'яток, їх значення та можливості використання в туристичній діяльності	+	+	+	+	+	+	+			+
ПРН 14. Розробляти тематику та наукову концепцію історико-культурних туристичних проєктів, управляти їх реалізацію.	+	+	+	+		+			+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Контрольна робота з тем ЗМ1 (тест): РН 1.1 – 10 балів/6 балів*.
2. Контрольна робота з тем ЗМ2 (тест): РН 1.2, 1.3 – 10 балів/6 балів.
3. Реферат з тем ЗМ1: РН 2.5 – 4 бали / 2 бали.
4. Реферат з тем ЗМ2: РН 2.6 – 4 бали / 2 бали.
5. Оцінювання роботи під час семінарських занять ЗМ1: РН 2.1 – 16 балів/10 балів.
6. Оцінювання роботи під час семінарських занять ЗМ2: РН 2.2 – 16 балів/10 балів.

* максимальний бал/ пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

- підсумкове оцінювання:

- форма оцінювання – екзамен;
- максимальна кількість балів, які може отримати студент – 40 балів;
- Оцінюються такі результати навчання студента: вміння характеризувати (визначити риси, які характерні й властиві) регіональні особливості історико-культурної спадщини української діаспори, вміння оцінювати роль історико-культурної спадщини в збереженні ідентичності представників української діаспори.
- форма проведення екзамену – письмова, види завдань – завдання, які потребують розгорнутих відповідей;
- мінімальний пороговий рівень екзаменаційної оцінки, за якої іспит вважається складеним – **24 бали.**

Необхідна умова допуску до екзамену: студент не допускається до екзамену, якщо під час семестру набрав менше ніж 20 балів (критично-розрахунковий мінімум). Рекомендований мінімум допуску до екзамену 36 балів.

7.2 Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових модулів (бали, отримані під час семінарів (усні опитування); бали, отримані за виконання рефератів; бали, отримані під час модульного контролю (за виконання тестових завдань), а також бали, отримані під час складання підсумкового контролю (екзамену), а саме: за виконання запропонованих завдань.

Зміст курсу поділений на 2 змістових модулі. Кожний змістовий модуль включає в себе лекції, семінари, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу. У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1-7, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 8-13.

Оцінка успішності знань студентів здійснюється в двох формах: семестрове оцінювання (контрольні роботи, усне опитування, реферати) і підсумкове оцінювання (екзамен).

Загальна сума балів – 100 балів (із них, семестрове оцінювання – максимум 60 балів; підсумкове оцінювання (екзамен) – максимум 40 балів).

Змістовий модуль 1 Особливості формування історико-культурної спадщини української діаспори			Змістовий модуль 2 Регіональна особливість історико-культурної спадщини української діаспори			Екзамен
30 заліковий бал (максимум)			30 залікових балів (максимум)			
Самостійна робота (реферат)	Семінари	Модульний контроль	Самостійна робота (реферат)	Семінари	Модульний контроль	40 балів (максимум)
4 (максимум)	16 (максимум)	10 (максимум)	4 (максимум)	16 (максимум)	10 (максимум)	

Упродовж семестру оцінюється робота студента *під час кожного семінару* (доповідь, доповнення, участь у дискусії). Під час семінару студент має можливість досягти від 0,5 до 4 балів. Критеріями оцінювання відповіді студента під час семінару є:

- повнота розкриття питання 1 бал;
- логіка викладення 1 бал;
- використання основної і додаткової літератури 1 бал;
- аналітичні міркування, вміння робити висновки 1 бал.

Реферат студент подає викладачеві на останньому семінарі кожного Змістового модулю, зокрема Реферат 1 (перший тиждень жовтня) і Реферат 2 (останній тиждень листопада). Критеріями оцінки самостійної роботи студента є:

- глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція 4 бали;
- тема розкрита неповно 3 бали;
- реферат суто компілятивного рівня 2 бали;
- розкритий лише окремий аспект 1 бал.

Після завершення відповідно Змістового модулю 1 і Змістового модулю 2 проводяться **контрольні роботи** у формі тестування, зокрема Контрольна робота 1 – 10 питань і Контрольна робота 2 - 10 питань, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється в 1 бал.

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі модульних контрольних робіт здійснюються у відповідності до «Положення про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу» від 1 жовтня 2010 року.

Екзаменаційний білет містить два завдання, кожне з яких оцінюється в 20 балів. Критеріями оцінювання відповіді є:

Відповідь повна, подане власне бачення проблеми	19-20
Відповідь повна, подане власне бачення проблеми та зроблені ґрунтовні висновки, проте наявні окремі незначні помилки при викладі фактичного матеріалу	16-18
Відповідь відображає знання фактичного матеріалу з питання	13-15
Відповідь демонструє знання фактичного матеріалу, але допущені окремі помилки	10-12
Відповідь фрагментарна, відображені лише деякі аспекти проблеми	7-9
Відповідь фрагментарна, наявні суттєві помилки при викладі фактичного матеріалу	4-6
Відповідь має значні помилки	1-3

Умовою допуску до екзамену є отримання студентом під час семестрового оцінювання не менше ніж 20 балів (**критично-розрахунковий мінімум**). При цьому обов'язковим є успішне складання модульних контрольних робіт. **Рекомендований мінімум** для допуску до екзамену – 36 балів.

При простому розрахунку отримаємо:

	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Екзамен	Підсумкова оцінка
Мінімум	18	18	24	60
Максимум	30	30	40	100

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і семінарських занять.

№ п/п	Назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінари	самостійна робота
Модуль 1. Особливості формування історико-культурної спадщини української діаспори				
	Вступ.			
1.	Тема 1. Джерельна база та історіографія дослідження історико-культурної спадщини української діаспори	2	1	4
2.	Тема 2. Історія виникнення української діаспори	2		4
3.	Тема 3. Перша хвиля західної трудової української еміграції.	2	1	4
4.	Тема 4. Політична еміграція як наслідок визвольних змагань 1917-1921 рр.	2	1	4
5.	Тема 5. Особливості повоєнної хвилі західної української еміграції	2	1	4
6.	Тема 6. Східна українська діаспора	2	1	6
7.	Тема 7. Проблема збереження ідентичності української діаспори в умовах глобалізації. Глобалізація та формування українського глобального простору.	2		6
8.	<i>Реферат з тем ЗМ2</i>			8
9.	<i>Контрольна робота з тем ЗМ1</i>	-	1	-
Модуль 2. Регіональна особливість історико-культурної спадщини української діаспори				
10.	Тема 8. Культурно-історична спадщина українців Західної Європи .	4	1	4
11.	Тема 9. Особливості історико-культурної спадщини українців в Східній і Південно-Східній Європі.	2		4
12.	Тема 10. Формування історико-культурної спадщини українців у США та проблеми її збереження.	2	1	4
13.	Тема 11. Характеристика історико-культурної спадщини української діаспори Канади	2	1	6
14.	Тема 12. Українці в країнах Південної Америки, особливості історико-культурної спадщини української діаспори в Бразилії та Аргентині.	2	1	6

11. Українська канадіана. Збірник матеріалів з історії українців Канади: у 4 т. Київ: Дуліби, 2016. Т.1.Піонерський період. 2016. 288 с.
12. Климаш Р.Б. Українська народна культура в канадських преріях. 2-ге вид. Київ: Дуліби, 2013. 322 с.
13. Українці Бразилії: історико-етнологічне дослідження [гол. наук. ред. М.Гримич та ін.]. Київ: Дуліби, 2011. 262 с.: іл. (Серія «Історична етнологія»), укр. , португ. та англ. мовами.
14. Піскун В. Політичний вибір української еміграції (20-ті роки ХХ століття): монографія. К. : МП «Леся», 2006. 672 с.
15. Поливач К.А. Культурна спадщина та її вплив на розвиток регіонів України: Монографія / К.А. Поливач. К.: Ін-т географії, 2012. 208 с.
16. Трошинський В.П., Шевченко А.А. Українці в світі. Київ, 1999. 351 с
17. Тимченко Р. Українська еміграції та політика більшовиків 1921–1923 рр. // Проблеми вивчення історії Української революції 1917-1921 років. 2014. Вип. 10. С. 311-329. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pviu_2014_10_16
18. Пуригіна О.Г. Міжнародна міграція. Навч. посіб.для студ.вищ. навч.закл. Д., 2008. 351 с.
19. Ціпко С. Українці в Аргентині (1897-1950): творення громади . Пер. з англ. М.Гримич і С.Кухаренко. Київ: Дуліби, 2015. 280 с.
20. Закон України “Про правовий статус закордонних українців” від 04.03.2004 :[Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.
21. Українська діаспора в Російській Федерації: історико-культурна спадщина / Автори Горбик В.О.(кер.) Герасимчук В.Є., Даниленко В.М., Денисенко Г.Г., Катаргіна Т.І., Кубальський О.Н. – К.: Інститут історії України НАН України, 2011.

Додаткова:

1. Абліцов В. Г. Галактика «Україна»: Укр. діаспора: видат. постаті. К.: КИТ, 2007. 435 с.
2. Бібліотека української діаспори: каталог / [уклала В.Карпенко; ред. О.Рибалко]/ К.: Пам’ятки України, 2006. 272 с.
3. Бевз Т. Сучасна українська діаспора: проблеми і перспективи / Т. Бевз// Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень. Київ, 2007. Вип. 34. С. 33-46..
4. В ім’я майбутнього нації : Док. і матеріали про орган. допомоги укр. діаспорою студ.-емігрантам у 1920-2000 рр. / Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка та ін.; [Упорядкув. В.Роговий; Ред. М.Іщенко] К.: [Укр. Видавнича Спілка], 2005. 918 с.
5. Галишич Р. Я. Українська церковна архітектура і монументально-декоративне мистецтво зарубіжжя. / Р.Я. Галишич — Львів: Сполом, 2002. 333 с.
6. Західна українська діаспора : Бібліографічний покажчик літератури (1889-січень 1994 рр.). Київ, 1994. 60с.
7. Зведений каталог діаспорних видань / Терноп. держ. обл. універс. наук. б-ка; [Упоряд. Л.Б.Оленич; Ред. Г.С.Моліцька] Тернопіль: Лілея, 1996. 119 с.
8. Ковальчук О. О. Голодомор 1932 – 1933 рр. В УСРР і українська діаспора Північної Америки / О. Ковальчук, Т. Марусик; [відп. ред. В. М. Даниленко]. Чернівці : Наші книги, 2010. 222 с.
9. Кузіна Н.В.Історико-культурна спадщина української діаспори в сучасній туристичній практиці Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Історико-культурний туризм: український та світовий досвід» (Київ, 5 квітня 2019 р.) / Ред.кол: О.П.Реєнт. К.: «Фоліант», 2019. 331 с. С. 75-81.

10. Мушинка М. Українці Чехо-Словаччини // Українська діаспора – К. : НАН України, 1993. - № 3. – С.42-47.
11. Тиндик Н.П. Трудова міграція в епоху глобалізації: інтеграція у світ чи втеча від бідності. – Л., 2009. – 599 с.
12. Тюрменко І.І. Документальна україніка про становище українських переміщених осіб у повоєнній Європі. Емінак: науковий шоквартальник, 2018. Вип. 3 (23), Т.2, с.51-57. URI: <http://er.nau.edu.ua/nandle/NAU/37529>
13. Чернова К.О. Українська діаспора як соціокультурна система. К.: ДАККіМ, 2007. 346 с.
14. Павловський В. Шевченко в пам'ятниках. Н.-Й.: УВАН. 1966. 38 с.
15. Пасюк С.М. Тарас Шевченко у скульптурі. Ганновер, 2010. 94 с.
16. Юськів Б.М. Глобалізація і трудова міграція в Європі. Рівне, 2009. 478 с.
17. Kuzina N.V. Ethnography of the Ukrainian diaspora course: methodical approach. Theory and practice of social, economic and technological changes: monograph. Prague, 2018. с. 164 – 171.
18. Kuzina N.V. Onopko M. Economic freedom and migration from Ukraine: The case of well-educated youth // Polonistyczno-Ukrainoznawcze Studia Naukowe – vol. 2 – 2016. - с. 109 – 120 .